

TURUNÇGİL ANAÇLARI

Turunçgiller genelde tohum, çelik ve diğer vegetatif çoğaltım yöntemleri ile başarılı bir şekilde çoğaltılmasına rağmen, özellikle uygun olmayan toprak ve iklim koşulları ile hastalıklar anaç kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Bundan dolayı, yetiştiriciliği yapılan turunçgil türlerinin hemen hemen tamamı aşılınmakta olup aşılanan çeşidin özellikleri üzerine anacın etkisi de önemlidir.

Yeni bahçelerin kurulması sırasında uygun anaç seçimi oldukça önemli bir konudur. Toprak, iklim, hastalık vb. gibi sınırlayıcı ve engelleyici etkenler ile verimlilik, erkencilik, meyve kalitesi vb. gibi gerek yetiştirici, gerekse pazar isteklerinin karşılanması sırasında ortaya çıkacak güçlükler, büyük bir ölçüde anaç seçimi ile giderilebilir.

Hastalık ve çevre şartlarına uyum yanında ağacı erken meyveye yatırmak, ağaç ömrünü uzatmak, verimi artırmak, sık dikim, meyve kalitesini yükseltmek gibi amaçlarla anaç kullanılmaktadır.

Ayrıca turunçgil anaçlarında;

- Dona dayanım,
- Tuzluluk ve kurağa dayanım,
- Kireçli topraklara dayanım,
- Ağaç büyüklüğünün kontrolü,
- Fitoptora, kök ve gövde çürüklüğüne tolerans,
- Turunçgil nematodu, gal nematoduna dayanım,
- Virüs/viroidlere dayanımı,
- Çok çekirdeklik ve
- Yüksek oranda nuseller embriyoniye sahip olması istenmektedir.

Turunçgillerde kullanılan başlıca anaçlar şunlardır;

Turunç

Turunç günümüze kadar Akdeniz Havzasında ve gerekse diğer turunçgiller üreticisi ülkelerde portakal, mandarin, limon ve altıntoplar için en çok kullanılan anaç olmuştur. Turunç üzerine aşılı ağaçlar orta kuvvetli ve irilikte ağaçlar oluşturmaktadır. Kaba limon anacına göre daha yavaş büyümektedir. Bu anaç üzerine aşılı çeşitlerin kuraklığa dayanımı orta derecedir. Turunç yüksek toprak pH'sına orta derecede dayanım gösterdiği için ağır, drenajı zayıf topraklarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Turunç ağır topraklarda gelişebilir, kirece karşı dayanıklıdır ve kazık kök yapmaya eğilimlidir. Limonların bazıları ve satsuma mandarini dışındaki tür ve çeşitlerle genellikle iyi uyuma gösterir. Turunç üzerine aşılı ağaçlar standart büyüklükte taç oluştururlar. Tüm Akdeniz bölgesinde yaygın olarak kullanılır.

- Kolay çoğaltılır.
- Kireçli topraklara dayanıklıdır.
- Tristeza (Göçüren) ve uçkurutan hastalıklarına duyarlıdır.
- Bazı limonlar ve satsuma mandarini ile iyi uyuşmaz.
- Cüceleşme, gözenek virüs hastalığı ve kök boğazı çürüklüğüne dayanıklıdır.
- Ağır topraklarda gelişebilir, kazık kök eğilimi vardır.
- Turunç üzerine aşılı ağaçlar standart taç oluştururlar ve uzun ömürlü olurlar.
- Dona dayanımı iyidir.
- Derin kök oluşturduğundan kuraklığa karşı dayanımı iyidir.
- %85-90 oranında poliembrioni göstermektedir.

Üçyapraklı

Subtropik koşullarda yaprağını döken bir anaçtır. Önemli özelliklerinden biri soğuğa dayanıklı olmasıdır. Ancak sıcak iklimlerde soğuğa hassastır. Kök sistemi nispeten küçük olup, ağır-killi topraklara uyum sağlayabilmektedir.

Üç yapraklı, üzerine aşılı ağacı erken meyveye yatırır ve meyve kalitesini olumlu yönde etkiler. Türkiye'de nemli olan Doğu Karadeniz'de ve az miktarda Finike-Kumluca civarlarında kullanılır.

- Kış soğuklarına en çok dayanan anaçtır.
- Kök boğazı çürüklüğüne dayanıklıdır.
- Akdeniz iklim kuşağında sorunları vardır.
- Daha çok Karadeniz ve Ege kıyı şeridinde yaygındır.
- Limonlarla uyuşması iyi değildir.
- Erken verim alınmasını sağlar.
- Cüceleşme hariç diğer virüs hastalıklarına dayanıklıdır.
- Kireçli ve tuzlu topraklara dayanamaz, kloroz başlar. Nematod'a da duyarlıdır.
- Portakal ve satsuma için uygun bir anaçtır.
- Bodurlaştırma özelliği vardır

Carrizo ve Troyer Sitranjları

Çevre şartlarına uyum ve daha iyi uyuma özelliklerinden dolayı Üç Yapraklıya göre daha yaygın kullanılmaktadırlar. Günümüze dek pek çok sitranj elde edilmiş olup günümüzde yaygın olarak kullanılan sitranjlar Carrizo ve Troyerdir. Her iki anaç da aynı tohumdaki embriyolardan meydana gelmiş olmasına rağmen Carrizo'nun büyüme gücü Troyer'den fazladır. Her iki sitranj da Tristeza (Göçüren), Xyloporosis (Gözenek) ve Psorosis (Kavlama) hastalıklarına toleranttır. Bu anaçlar Exocortis (Cüceleşme) hastalığına karşı duyarlıdır. Kireçli topraklara Üç Yapraklıdan

daha iyi uyum gösterirler. Genel olarak tuzlu topraklarda zayıf gelişirler ve soğuğa orta derecede dayanıklıdır. Eureka grubu limonlarla (ör. Kütdiken) genelde, Lizbon grubu limonlarla (ör. Interdonato) bazen uyuşmazlar.

Sitranjlar (özellikle Carrizo) limon dışındaki türlerde genelde turunçtan daha iyi performans göstermelerine rağmen Exocortis'e duyarlı olduklarından dikkat edilmeli, özellikle budama aletleri vs. iyi bir şekilde dezenfekte edilmelidir.

Dünyada Akdeniz havzası, ABD ve diğer bazı ülkeler ile Türkiye'de Ege Bölgesinde anaç olarak kullanılmaktadırlar.

-Ağaçlar standart büyüklükte olur. Soğuğa dayanıklı ancak nematod ve kök boğazı çürüklüğüne duyarlıdır.

-Portakal (Washington, Moro), altıntop (Marsh Seedlees, Red Blush) ve mandarin (özellikle Satsuma) ve Lizbon limonuyla uyuşması iyi bilinmektedir.

-Kirece ve kuru topraklara üç yapraklıdan daha dayanıklıdır.

-Üzerine aşıllı çeşitlerde çinko ve magnezyum noksanlığı görülebilir.

Kabalimon

-Kuru topraklara uyumlu bir anaçtır.

-İyi bir saçak kök sistemine sahip olduğundan hızlı gelişir.

-Derin kumlu topraklara adaptasyonu iyidir.

-Kirece dayanımı orta, tuza dayanımı zayıftır.

-Üzerine aşıllı ağaçlar geç meyveye yatmakta, meyve kalitesi düşük olmakta ve ağaçlar kısa ömürlü olmaktadır.

-Tristeza ve Psorosis hastalıklarına toleranslıdır.

Kleopatra Mandarinini

-Tuza dayanıklıdır. Kuru ve kireçli topraklara orta derecede dayanıklıdır.

-Üzerine aşıllı ağaçlar geç meyveye yatar ve uzun ömürlü olurlar.

-En olumsuz yönü bazı turunçgil çeşitlerinde anaç olarak kullanıldığında meyve kalitesini düşürmesidir.

-Üzerine aşıllı ağaçlarda Tristeza ve Exocortis'e dayanıklıdır.

-Boğaz, gövde zamk hastalıklarına dayanması çok iyidir.

-Ağır topraklarda iyi büyür.

-Yüksek oranda poliembriyoniye sahiptir.

Volkameriana

İtalyan kökenli bir anaçtır. Tristeza (Göçüren), Exocortis (Cüceleşme), Uçkurutan (*Phoma tracheiphila*) ve Psorosis hastalıklarına toleranttır. Tuzlu ve nemli topraklara dayanımı ortadır. Soğuğa hassastır. Aşılınması ve tohumla çoğaltılması kolaydır. Üzerine aşıllı ağacın büyüme gücünü artırır, erken meyveye yatırır fakat meyve kalitesini olumsuz etkiler.

Swingle sitrumelo

Bazı portakallar ve altıntoplarda iyi sonuç verir. Tristeza ve Phytophthora'ya dayanıklıdır. Uçkurutan'a toleranttır. Soğuğa dayanıklı, tuza orta derecede toleranttır. Aşılama genelleştirilince uyuşmazlık sorunu ortaya çıkar.

Adres : P.K. 27 Erdemli-Mersin
Web : <http://arastirma.tarim.gov.tr/alata>
E-Posta : alata@gthb.gov.tr
Santral : 0 324 518 00 52
Belgegeçer : 0 324 518 00 80

T.C.

GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü
Erdemli-Mersin

TURUNÇGİL ANAÇLARI

Übeyit SEDAY
Ziraat Mühendisi

Erdemli-2015